

Skötselplan för naturreservatet Gryssebo

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och återskapa de värdefulla livsmiljöerna trädklädda och öppna betesmarker, ädellövskogar med stor andel ek, äldre barrskogar med stort lövträdsinslag, lövsumpskogar, skogsbevuxen myr, öppna och blomrika vägkanter, öppna kärr och gungflyn samt sjö. Viktiga strukturer som hamlade, grova och gamla träd, blomrade träd och buskar, håll- och boträd, stående döda och döende träd, vindfällan samt blomrika gräsmarker ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning. Typiska växt- och djursamhällen och arter som är karaktäristiska för ovanstående livsmiljöer ska bevaras. Hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter ska bevaras och helst öka för att långsiktigt kunna fortleva. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

I syftet ingår följande delsyften:

- Bevara och återskapa naturtyperna artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen, fuktängar med blåtåtel eller starr, öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, västlig taiga, trädklädd betesmark, lövsumpskogar, näringsrik ek eller ek-avenbokskog och skogsbevuxen myr så att gynnsam bevarandestatus uppnås.
- Bevara och förstärka funktioner och strukturer så att de förekommer i för naturtyperna gynnsam omfattning.
- Bevara och förstärka populationerna av arter upptagna på den av Naturvårdsverket fastställda nationella listan över hotade och missgynnade arter (rödlistade arter) så att gynnsam bevarandestatus uppnås.
- Bevara och förstärka populationerna av rödlistade arter så att gynnsam bevarandestatus uppnås.
- Skapa förutsättningar för friluftsliv i den mån det inte strider mot ovanstående delsyften.

2. Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Gryssebo
Objektnummer	1003864
Skyddsform	Naturreservat
Natura 2000 beteckning	Ej Natura 2000
Län	Kalmar
Kommun	Högsby
Fastigheter	Gryssebo 1:5 Gryssebo 1:3
Nyttjanderätter	
Totalareal (ha)	100,0
Landareal (ha)	94,8
Areal produktiv skogsmark (ha)	58,3
Naturtyper, naturvårdsregistrets indelning:	Areal (ha)
Tallskog	6,7
Granskog	19,0
Barrblandskog	2,2
Barrsumpskog	1,9
Ädellövskog	25,7
Triviallövskog med ädellövinslag	0,6
Lövsumpskog	11,3
Hygge, barrskog	1,3
Hygge, triviallöv	2,9
Övrig öppen våtmark	22,7
Övrig öppen mark	0,6
Sjö	5,2
Naturtyper, art och habitatdirektivets indelning:	Areal (ha)

Prioriterade bevarandevärden:	
Naturtyper	Artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen, fuktängar med blåtåtel eller starr, öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, västlig taiga, trädklädd betesmark, lövsumpskog, näringsrik ek eller ek-avenbokskog och skogsbevuxen myr
Strukturer	Grova och gamla träd, solitära träd, blommade träd och buskar, håll- och boträd, stående döda och döende träd, vindfällan och blomrika gräsmarker
Funktioner	Naturliga vattenståndfluktuationer
Arter	Blomskägglav <i>Usnea florida</i> Blekticka <i>Pachykytospora tuberculosa</i> Metallvingesvärmare <i>Adscita statices</i> Sexfläckig bastardsvärmare <i>Zygaena filipendulae</i> Bredbrämad bastardsvärmare <i>Zygaena lonicerae</i> Mindre bastardsvärmare <i>Zygaena viviae</i> Mindre hackspett <i>Dendrocopos minor</i> Entita <i>Parus palustris</i> Arter som är upptagna på fågeldirektivets annex 1: Järpe <i>Bonasa bonasia</i> Sångsvan <i>Cygnus cygnus</i> Spillkråka <i>Dryocopus martius</i> Trana <i>Grus grus</i> Bivråk <i>Pernis apivorus</i>
Friluftsliv	Naturpedagogik, naturlighet och kulturhistoria
Övrigt	Forskning/referensområde

2.2 Historisk och nuvarande mark- och vattenanvändning

Reservatet omfattar till största delen marker som traditionellt varit utmark till byn Gryssebo, tillhörande först Högsby socken men senare överfört till det nybildade Fågelfors socken. Byn är ett medeltida nybygge och omtalas första gången 1498 som *Grytzsebo*. Under 1600-talet tillföll Gryssebo Kronan och blev militärt boställe. På en karta från 1820 över Gryssebos åkermarker omfattades byn då av två gårdar kallade Stora och Lilla Gryssebo, vilka var belägna ungefär en kilometer från varandra. En karta upprättades även 1850 över inägorna till det "*indragne Cornetts bostället vid Adelsfane Regimentet*". Enligt båda kartorna låg byn då i nära anslutning till sjön Gryssjön, vilken kom att dikas ut under senare delen av 1800-talet. På kartorna syns flera stora åkermarker kring byn där stora mängder rösen med odlingssten finns markerade. Stenröjningar i dessa marker kan mycket väl ha påbörjats redan under medeltiden och fortgått ända fram till 1900-talet, då dessa svårbrukade åkrar allt mer började överges.

Ännu på 1940-talet brukades flera av dessa steniga åkrar, trots den stora förekomsten av odlingsrösen och andra brukningshinder i markerna. Eftersom fler områden med odlingssten idag återfinns i området än vad som är markerade på 1940-talets kartor, betyder det att ytterligare fler marker varit uppodlade innan dess. Möjligen har man under en kortare tid även odlat på dränerade marker i eller nära den utdikade Gryssjön. Dessa mossodlingar övergavs dock antagligen ganska snart när behovet av åkermark allt mer minskade och de dikade markerna åter började försumpas. Både slätter och lövtäkt har förekommit i markerna kring gårdarna och ännu finns många träd med hamlingsspår kvar. Dessa och andra vidgreniga lövträd vittnar ännu om att området en gång varit mer öppet än idag.

Under den senare delen av 1900-talet har odlingen i stort upphört i byn. Gården Stora Gyssebo las ner och försvann i slutet av 1960-talet. Omfattande lämningar finns dock ännu kvar efter gården i form av hus- och källargrunder, vilka utgör ett intressant besöksmål. Ett magasin som hörde till gården plockades ner och flyttades till Fågelfors hembygdspark. I nära anslutning till den gamla gårdstomten, och delvis inom reservatet, finns ännu omfattande lämningar kvar efter tidigare odlingar i form av odlingsrösen, åkerterrasser och stenmurar. Arkeologisk undersökning har genomförts på en del av odlingsrösen vilka har kunnat dateras till början av 1600-talet. Detta visar på ett särskilt långvarigt och kontinuerligt brukande av markerna i byn.

2.3 Områdets bevarandevärden

2.3.1 Kulturhistoriska bevarandevärden

Områdena med odlingsrösen tillsammans med bebyggelselämningarna efter Stora Gyssebo gård har höga kulturhistoriska värden och är registrerade som kulturhistorisk lämning (RAÄ Fågelfors nr 58).

2.3.2 Biologiska bevarandevärden

Naturreseptatet Gryssebo består av flera värdefulla naturtyper. I markerna runt de den numera förfallna Stora Gryssebo gård finns gamla och hamlade ädellövträd som vuxit upp i en öppnare miljö. De övriga skogsområdena bär i vissa delar naturskogsprägel och här finns ädellöv-, bland- och barrskog med inslag av värdefulla strukturer för växter och djur. I kantzonerna till de mer värdefulla områdena finns inslag av ungsogar och skogsbrukspåverkade sogar som idag inte håller samma kvalitet. Våtmarker, skogsbevuxen myr och lövsumpsogar är andra viktiga miljöer som bidrar till områdets mångfald. Längs grusvägen som sträcker sig genom reservatet finns öppningar i skogslandskapet med örtrika gräsmarker. Värdefulla strukturer och funktioner som gamla, grova och tidigare hamlade ädellövträd, senvuxna barrträd, torrträd och lågor av löv- och barrträd, hålträd, gläntor och brynmiljöer med blommande örter, blockrika marker och naturliga vattenfluktuationer finns i flera områden.

De varierande miljöerna skapar förutsättningar för en rik mångfald av arter, varav vissa arter är ovanliga och hotade. I området har ett antal signalerande och rödlistade arter hittats. Bland dessa arter kan rostfläck *Arthonia vinosa*, lönnlav *Bacidia rubella*, sotlav *Cyphelium inquinans*, grymig filtav *Peltigera collina*, blomskägglav *Usnea florida*, piskbaronmossa *Anomodon attenuatus*, trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*, blekticka *Pachykytospora tuberculosa*, missne *Calla palustris*, tandrot *Cardamine bulbifera*, korallrot *Corallorhiza trifida*, vingvial *Lathyrus heterophyllus*, vårärt *Lathyrus vernus*, vippärt *Lathyrus niger* och underviol *Viola mirabilis* nämns.

De örtrika vägranterna och igenväxande odlingsmarker håller en rik fjärilsfauna med hänsynskrävande arter som metallvingesvärmare *Adscita statice*, sexfläckig bastardsvärmare *Zygaena filipendulae*, bredbrämad bastardsvärmare *Zygaena lonicerae* och mindre bastardsvärmare *Zygaena viviae*. Miljöerna i området skapar även förutsättningar för andra insekter, men denna fauna är inte närmare undersökt.

Miljöerna i området har skapat förutsättningar för ett rikt fågelliv. Området är framför allt viktigt för fågel knuten till sogar med stort lövinslag och hög andel död ved. Här finns järpe *Bonasa bonasia* och fyra arter hackspettar (spillkråka, gröngöling, samt större och mindre hackspett). Flera av fågelarterna som nyttjar området är upptagna i EU:s fågeldirektiv. Även observationer av bivråk har gjorts.

2.3.3 Bevarandevärden för friluftslivet

Naturreseptatet är beläget ca en mil väster om Högsby, mellan Kolsjön och den sänkta Grytsjön. Området är lättillgängligt då en grusväg sträcker sig genom de centrala delarna av naturreseptatet. Här finns bra parkeringsmöjligheter. Naturreservatet bjuder framför allt på en intressant markhistorik med en tidigare omfattande sjösänkning och spår av odlings- och betesmarker. Den nuvarande markanvändningen bidrar till att uppleva ett större sammanhängande område med

stort ädellövinslag, framför allt av ek, och en rik flora och fauna. Naturreservatet är ett viktigt pedagogiskt område för att förstå tidigare markanvändning.

3. Generella råd och riktlinjer

Vid skötselåtgärder ska värdefulla element för faunan och floran sparas så som grova träd, hålträd, boträd, stående döda och döende träd, vindfälle eller lågor. Alla skötselåtgärder inom naturreservatet, t.ex. avverkning och uttransport av virke, ska utföras vid sådan tid och på sådant sätt att skador på mark och fornlämningar inte uppkommer.

Träd som fallit eller hotar falla ned över befintliga vägar, stigar, ledningsgator, stängsel, kulturhistoriska lämningar eller betesmarker får upparbetas och avlägsnas. Träd som är värdefulla för faunan och floran, exempelvis grova och gamla träd ska dock flyttas och lämnas kvar på lämplig plats i reservatsområdet. Samråd ska ske med Naturvårdsförvaltaren.

Röjningar för skydd och vård av fornlämningar får ske efter samråd med Naturvårdsförvaltaren. Fornlämningar bör som regel röjas fria från träd och buskar, dels för att göra dem synliga men också för att de tar skada av vegetationen. Om maskiner används vid röjning är det viktigt att tänka på att inte köra på eller i direkt anslutning till fornlämningen. Ryck eller dra aldrig upp buskar och träd med rötterna i en fornlämning. Gör stubbarna så låga som möjligt. Ris och annat avfall får inte eldas på eller i anslutning till fornlämning. Det är i lag förbjudet att ta bort, gräva ut, täcka över eller på annat sätt ändra eller skada en fast fornlämning.

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 9 skötselområden. Avgränsning av skötselområdena 1-9 framgår av bifogad skötselplankarta, bilaga 2.1. Skötselområde 9 (Friluftsliv) omfattar hela reservatet.

4.1 Skötselområde 1: Öppna samt busk- och trädklädda betesmarker (15,4 ha)

Beskrivning:

Detta skötselområde består till stor del av äldre, tidigare mer öppna inägomarker som idag är under igenväxning. I vissa delar växer även rik ädellövskog.

I de nordöstra delarna av skötselområdet finns rester av gården Stora Gryssebo med grunder av bl.a. bostadshus, ladugård och jordkällare. Vid husgrunderna växer buskar av snöbär, syren och krusbär samt gott om skogslök, akleja,

buskskärvfrö och mjuknäva. Öster om de gamla husgrunderna finns en mindre, öppen, men igenväxande mark. I vissa delar frodas ung ask, ek och hassel och i kantzonerna mot trädklädd mark har slån etablerat sig. Vid grusvägen finns en spärrgrenig och grov jätteek. Det öppna området är framför allt viktigt för insektsfaunan. I omgivningen till den öppna marken finns ädellövmiljöer med flera gamla askar med tydliga hamlingsspår och ett flertal odlingsrösen. Den trädklädda marken domineras idag av ask, men här finns även ek, lönn, lind, alm, al, björk och vildapel. Al, björk och ek växer mest mot myrmarken i nordväst. Flera av de gamla askarna, med spår av tidigare hamling, uppnår en ålder på över 150 år. De andra äldre ädellövträden är något under hundra år. Den yngre generationen träd som vuxit upp efter att hävden upphört är under femtio år. Buskskiktet domineras av hassel, men här finns även enstaka nyponros, slån, måbär och döda enbuskar. Föryngringen av träd består av ask, lönn, alm, al, björk och enstaka ekar.

Söder om den öppna marken vid Stora Gryssebo gård finns ett flertal äldre och i många fall vidkroniga ekar. Insprängt bland ekarna växer bland annat lönn och ask. Mot myrmarken i väster finns blockrik mark bevuxen med ett större inslag av björk, rönn och al. I buskskiktet växer hassel och på vissa ställen finns slån och döda enar som påminner om ett äldre beteslandskap. På de fortfarande öppna ytorna som tidigare nyttjats för bete växer enstaka hävdgynnade arter som korskovall, åkervädd, väddkling, gullviva och gulmåra. Flera små odlingsrösen finns utspridda i området. Bland lövträden föryngrar sig mest ek, lönn och rönn. De högsta naturvärdena är knutna till de äldre ekarna.

Skötselområdets sydvästra del består av en mosaikartad ekdominerad ädellövskog. Flera delar har sitt ursprung i ett äldre odlingslandskap bestående av trädklädda betesmarker med små inspränga åkrar. Särskilt i områdets sydvästra del finns ett stort antal odlingsrösen och gamla åkerytor. Trädsiktet domineras av ek, men här växer även ädellövträden lind, lönn och ask. I öster, vid diket från Grytsjön, växer björk, klipbal, rönn och enstaka granar. Även mot myrmarken i norr är inslaget av björk stort. De äldsta träden utgörs av lind och ek. Vissa av dessa är över hundra år. Andra trädslag i området är asp och sälg. Föryngring finns främst av ek, lind, lönn, rönn, asp och al. I buskskiktet är hassel vanlig. Den mosaikartade strukturen och blockrik mark är viktiga nyckelelement i området, likaså enstaka lågor och torrträd av olika lövträd samt stamhåligheter i lind. I området finns även glesa trädmiljöer med spärrgreniga äldre ekar. Det glesa trädsiktet och de partivis torra markförhållandena har bidragit till att utveckla en torrängsflora med arter som solvända, korskovall och backnejlika. Här flyger under varma sommardagar ett flertal fjärilsarter, bland annat olika arter gräsfjärilar och pärlemorfjärilar samt mindre och sexfläckig bastardsvärmare.

I anslutning till diket som leder ut vatten från den sänkta sjön Grytsjön finns en mindre delvis öppen våtmark. Här har björk och viden etablerat sig i kanterna.

I skötselområdets södra del växer en granplantering på frisk till fuktig mark. Denna del har innan den planterades under en period fungerat som åkermark.

Hela skötselområdet har många strukturer som är värdefulla för växter och djur. I området finns förekomster av signalarterna vårärt, vippärt, tandrot, piskbaronmossa, trubbfjädermossa, porella sp, lönnlav och grynig filtlav.

Bevarandemål:

- Området ska utvecklas till en öppen samt busk-och trädklädd betesmark med stort inslag av hamlade, grova, gamla och senvuxna ädellövträd. Mer slutna lundädellövmiljöer som betas ska också förekomma inom området
- Arealen av artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen, 6270, ska vara minst 3 hektar
- Arealen av fuktängar med blåtåtel eller starr, 6410, ska vara minst 1 hektar
- Arealen av trädklädd betesmark, 9070, ska vara minst 10 hektar
- Relationen död ved/levande ved i de mer öppna trädklädda betesmarkerna ska vara minst 1/10 och i de mer slutna lundädellövmiljöerna 1/5
- Arter knutna till skötselområdets miljöer ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är sexfläckig, mindre och bredbrämad bastardsvärmare, korskovall, solvända, kärringtand, vårärt, vippärt, tandrot, piskbaronmossa, trubbfjädermossa, lönnlav och grynig filtlav

Skötselåtgärder:

Hela skötselområdet ska restaureras till en mosaikartad öppen samt träd- och buskklädd betesmark med möjlighet att utveckla en stor andel gamla och grova ädellövträd. I området ska även slutna lundädellövmiljöer som betas förekomma.

Området hägnas med stängsel anpassat för bete med nötkreatur. Därefter ska området årligen skötas med naturvårdsinriktat bete. Spridning av gödsel och tillskottsutfodring får inte ske inom skötselområdet. Då en rik insektsfauna är knuten till giftfri djurspillning är det önskvärt att medicinering mot parasiter undviks när djuren betar i området. Djurhälsan får dock inte påverkas negativt.

Marker i anslutning äldre gård och tidigare öppna samt träd- och buskklädda marker:

Husgrunderna vid Stora Gryssebo ska hållas synliga. Yngre träd som växer på husgrunderna kan avverkas och lämnas som död ved i intilliggande skog. Äldre träd kan stå kvar om de inte riskerar att bryta sönder husgrunderna. Underhålls-röjning ska ske vid behov.

I anslutning till den gamla gården friställs alla äldre hamlade träd och andra äldre lövträd som vuxit upp i en mer öppen miljö. Återhamling av gamla tidigare hamlade askar ska endast ske om dessa bedöms kunna bli äldre med denna åtgärd. Nyhamling av yngre askar ska göras i så stor omfattning som möjligt inom närområdet till den gamla gården. Detta gäller bland annat på den igenväxande marken i anslutning till gården. Övriga yngre träd av igenväxningskaraktär ska huggas bort. Røj även bort delar av slånbuskagen som sprider sig ut på tidigare öppna ytor. Viktigt är dock att spara brynmiljöer med blommande buskar och träd i anslutning till de äldre lövträden och kantzoner till öppen mark.

I tidigare mer öppna träd- och buskklädda marker ska gamla och grova ädellövträd som trängs av yngre träd friställas. Välj även ut efterträdare till de äldre träden som får möjlighet att utveckla grovhet och en vid krona. Detta gäller framför allt ek, men även andra lämpliga lövträd. Ta bort uppslag av unga träd som vuxit upp i senare tid efter svag och upphörd hävd. Generellt i området sparas blommande och bärande träd och buskar i så stor omfattning som är möjligt. Av yngre träd som ska tas bort i restaureringen kan enstaka högstubbar skapas.

Granplanteringen inom skötselområdet avvecklas. Enstaka granar kan sparas för att skapa variation i betesmarken. Eventuell nyetablering av gran röjs bort.

Död ved sparas på speciellt utvalda, gärna solbelysta, platser för att gynna vissa organismgrupper, t.ex. vedlevande insekter. Grövre lågor lämnas kvar på plats om de inte i hög utsträckning påverkar funktionen som betesmark negativt. Då kan de flyttas och läggas på annan lämplig plats inom naturreservatet.

Efter restaurering och övriga initiala skötselåtgärder ska underhållsröjning ske av uppväxande träd och buskar av igenväxningskaraktär som ratas av betesdjuren.

Slutna ädellövmiljöer:

De mer blockrika och slutna ädellövmiljöerna i anslutning till Grytsjön och i skötselområdets västra del ska betas, men i övrigt utvecklas genom intern dynamik. Enstaka äldre och vidkroniga träd i kantzoner mot öppen mark kan med fördel frihuggas.

4.2 Skötselområde 2: Ekdominerade lövskogar (15,6 ha)

Beskrivning:

Detta skötselområde utgörs av ekdominerade lövskogar inom naturreservatets södra och nordöstra del. Flera av områdena bär spår av tidigare hävd i form av bete och åkerbruk. I södra delen finns t.ex. gott om små odlingsrösen. Påverkan av tidigare skogsbruk är varierande från relativt liten till påtaglig. Bland signalarterna i området är vårärten vanlig. Här förekommer även vippärt, tandrot, underviol, ormbär, storrams samt grynnig filtlav och porella sp.

Skötselområde 2a:

Trädskiktet i skötselområdet domineras av ek, varav enstaka är över hundra år, men här växer även ett mindre inslag av andra ädellövträd så som lönn och lind. Andra trädslag i området är björk, gran, klibbal, asp och sälg. I buskskiktet växer framför allt hassel. Föryngring finns främst av ek, lönn, rönn, asp och al. Mot myrmarken i norr är inslaget av björk stort. I området finns enstaka lågor, främst av björk. Området är i stora delar stenigt och i vissa partier blockrikt. Fältskiktet består av mestadels av ris och lågörter, men i vissa delar är det rikt och bevuxet med arter som vårtärt, ormbär och tandrot.

Skötselområde 2b:

Skötselområdet består av en ekskog med träd i varierande ålder. De äldsta ekarna, som finns i norr och nordväst, är över hundra år, men det finns även ett stort inslag av yngre ek där skogsbruket varit betydligt hårdare. I området växer även lind, lönn, ask, asp, björk samt enstaka granar och tallar. I buskskiktet finns rikligt med hassel. I vissa områden där trädskiktet med ek är glest och ungt dominerar hasseln. Dessa strukturer har bildats efter tidigare avverkningar. Enstaka lågor och torrträd av ek bidrar till variationen i området. I fältskiktet är signalarterna underviol och vårärt allmänna. I området finns spår av äldre åkerbruk med små odlingsrösen och en stenmur. Genom området sträcker sig även ett djupt grävt dike.

Skötselområde 2c:

I området växer till störst del ek, men här finns även ett inslag av lönn, gran, tall, rönn, ask och asp. Enstaka ekar är äldre (runt hundra år). I kanterna mot intilliggande våtmark finns inslag av sumpskog med björk, al och ung ask. I buskskiktet växer främst hassel. Längst i väster finns ett bestånd med asp, varav vissa är relativt grova och har hål gjorda av hackspett. Marken är i stora delar stenig och blockrik.

Skötselområde 2d:

Skötselområdet består av ett litet skogsbestånd med stort inslag av äldre ekar. Det finns även gott om andra trädslag så som gran, asp, björk och klibbal.

Bevarandemål:

- Området ska utvecklas till en ekdominerad ädellövnaturskog med stort inslag av grova, gamla och senvuxna ädellövträd och död ved
- Arealen av näringsrik ek eller ek-avenbokskog, 9160 ska vara minst 15 hektar
- Relationen död ved/levande ved ska vara minst 1/5

- Arter knutna till skötselområdets miljöer ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är signalarterna vårårt, vippärt, tandrot, ormbär, storrams, underviol, grynig filtlav och porella sp.

Skötselåtgärder:

Friställ äldre ädellövträd som har ett växtsätt som tyder på att de vuxit upp i öppnare miljöer och som nu trängs av yngre träd. Prioritera träd i kantzoner mot öppna marker och vägar. Friställningen av träd ska göras genom ringbarkning eller toppkapning, vilket skapar tillskott på död ved. Lämna gärna död ved i solbelysta lägen för att gynna insektslivet.

Gran avvecklas i skötselområdet genom ringbarkning och fällning. Enstaka äldre granar kan sparas. Eventuell nyetablering av gran röjs bort.

Vissa delar av skötselområdet har tydliga spår av tidigare hävd och därför kan bete vara positivt för området. Enligt bedömning kan dock naturvärdena bibehållas och utvecklas genom ovan nämnda skötselmetoder.

4.3 Skötselområde 3: Lövsumpskogar och skogsbevuxen myr (13,2 ha)

Beskrivning:

Detta skötselområde utgörs av mindre och varierade sumpskogar och skogsbevuxen myr. Sumpskogarna i området har stor betydelse för mindre hackspett, järpe och ett flertal mesarter som nyttjar dessa miljöer för födosök.

Skötselområde 3a:

I det gamla domänreservatet finns ett långsträckt kärr bevuxet med björkdominerad sumpskog. Söder om grusvägen är sumpskogen glest bevuxen med björk, tall, klibbal och gran. De äldsta träden är mellan 50 och 100 år. I buskskiktet växer bl.a. brakved. Död ved finns i form av enstaka högstubbar och lågor av björk. I sumpskogen norr om grusvägen dominerar yngre björk starkt, men här växer även klibbal och gran. I kanterna finns även asp och ek.

Skötselområde 3b-3g:

Skötselområdet består av flera björkdominerade sumpskogar. Fyra av sumpskogarna finns utmed våtmarken Grytsjön och vid Kolsjön. Vid våtmarks- och sjökanterna finns ett stort inslag av viden och ett visst inslag av klibbal. Två av sumpskogarna ligger längs det dike som sträcker sig mellan Grytsjön och Kolsjön. Skötselområde 3e är den mest välutvecklade sumpskogen. Här finns gott om björklågor. I övriga områden är andelen död ved fortfarande relativt begränsad.

Skötselområde 3h:

En mindre sumpskogsartad miljö i anslutning till det dike som går genom området. Här växer främst björk och al med inslag av gran, sälg och andra viden.

Skötselområde 3i:

Skötselområdet består av en björk- och tallbevuxen myr med yngre träd. I stora delar av området växer skvattram och missne.

Bevarandemål:

- Skötselområdet ska utvecklas till lövsumpskogar och skogbevuxen myr med gott om gamla träd och död ved
- Arealen av lövsumpskog, 9080, ska vara minst 11 hektar
- Arealen av skogbevuxen myr, 91D0, ska vara minst 1 hektar
- Relationen död ved/levande ved ska vara minst 1/5
- Arter knutna till skötselområdets miljöer ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är missne, mindre hackspett, entita och järpe.

Skötselåtgärder:

Ringbarka 1/5 av träden i skötselområdena 3a-3g. Ringbarkningen ska göras på träd i grupper och inte utspritt över skötselområdena. Yngre björkbestånd inom skötselområdet kan åtgärdas när bestånden nått en ålder på ca 30 år.

I skötselområde 3h ska gran och enstaka lövträd ringbarkas för att öka variationen i området.

Etablering av gran ska röjas bort kontinuerligt i alla områden.

4.4 Skötselområde 4: Barrdominerade skogar (14,1 ha)

Beskrivning:

Skötselområdet består av granskogar, tallhällmarker och barrblandskogar ofta med stor inblandning av lövträd. Skogsmiljöerna i nordost ingick i det äldre domänreservatet.

Skötselområde 4a:

Norr om grusvägen finns en talldominerad hällmark med ett flerskiktat trädskikt och en grandominerad barrblandskog med inslag av tall, björk och ek. De äldsta tallarna är över 175 år, en stor andel av granen är över hundra år medan ekens ålder ligger strax under hundra år. I den nordligaste delen är träden, och då framför allt gran, inte så gamla. I buskskiktet växer hassel och brakved.

Föryngring i området består främst av gran, ek, asp och björk. Naturvärdena är knutna till död ved i form av gran-, tall- och björklågor, senvuxen ek, torrträd av tall och högstubbar av gran. Enstaka tallar har blottad kärnved med gnagspår. I branterna finns en del block och några senvuxna ekar, bevuxna med den rödlistade arten blomskägglav. Söder om grusvägen i det gamla domänreservatet växer en tallskog med inslag av gran, ek och björk. I buskskiktet växer bland annat brakved. Vid grusvägen i norr står två stora ekar, varav en är död. På den grövsta eken växer sotlav och rostfläck och den innehåller även lite mulm.

Skötselområde 4b:

Insprängt mellan våtmark och sumpskog i det gamla domänreservatet växer på frisk mark ett medelålders grandominerat skogsbestånd med ett mindre inslag av björk. Enstaka lågor och torrträd finns i området.

Skötselområde 4c:

I ett område väster om våtmarken (skötselområde 7b) i det gamla domänreservatet växer ett grandominerat bestånd som delvis påverkats av avverkningar i sen tid. I granskogen finns ett större inslag av ek, björk, asp och tall. Enstaka granlågor och någon torraka av ek finns i området.

Skötselområde 4d:

Ung till medelålders tallskog som har påverkats av gallring i sen tid. Tallskogen växer delvis på hällmark och här finns ung krattliknande ek och hassel. I den västra delen är inslaget av något äldre lövträd större. Här växer bl.a. björk, asp och enstaka ädellövträd.

Skötselområde 4e:

Skötselområdet består av en barrblandskog där tallen är äldst. I området finns också ett stort inslag av asp och björk samt ett mindre inslag av ek. Vissa av asparna är grova och har hål gjorda av hackspettar. Andra nyckelelement är lågor och högstubbar av björk, gran och asp.

Skötselområde 4f:

Granskog som växer på delvis blockrik mark och delvis på fuktig till blöt mark. Här finns även ett relativt stort inslag av lövträden björk, asp, ek och klibbal. Ett fåtal lågor finns inom området.

Skötselområde 4g:

Längst söderut i reservatet växer en talldominerad skog med inslag av gran, ek, asp, hassel och lönn. I söder gränsar området mot ett hygge och i norr mot ekdominerad skog. I området är spåren efter tidigare skogsbruk tydliga.

Bevarandemål:

- Skötselområdet ska utvecklas till varierade barr- och blandskogar med rikligt med gamla träd och död ved

- Arealen av västlig taiga, granskog, 9010 ska vara minst 3 hektar
- Arealen av västlig taiga, tallskog, 9010 ska vara minst 7 hektar
- Arealen av västlig taiga, barrblandskog, 9010 ska vara minst 1 hektar
- Arealen av västlig taiga, blandskog, 9010 ska vara minst 1 hektar
- Relationen död ved/levande ved ska vara minst 1/5
- Arter knutna till skötselområdets miljöer ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är blomskägglav, sotlav och rostfläck.

Skötselåtgärder:

Grova och vidkroniga ekar invid grusvägen ska friställas. I övrigt ska området utvecklas genom naturlig dynamik.

4.5 Skötselområde 5: Barrplanteringar och ungskogar (14,9 ha)

Beskrivning:

Detta skötselområde utgörs av granplanteringar samt små, äldre föryngringsytor. Dessa är inkluderade i reservatet på grund av arronderingsskäl och har i dagsläget låga naturvärden.

Skötselområde 5a-5e:

Områden med unga till 40-åriga granplanteringar ofta på gammal åker. Enstaka lövträd av bland annat ek, björk, asp, ask och lönn finns insprängda. I hållmarksdelar i område 5a växer gott om ängsarter såsom jungfrulin, solvända, gullviva, fyrkantig johannesört, bergmynta, stor blåklocka och rödklint.

Skötselområde 5f-5h:

Äldre avverkade områden. Här finns nu stor förekomst av hassel, men här förekommer även yngre björk, ek och gran m.m.

Skötselområde 5i:

Avverkat område med ett par äldre ekar samt enstaka tallar, granar och någon al som står kvar. Föryngringen består främst av björk och gran.

Bevarandemål:

- Skötselområdet ska utvecklas till varierade löv- och blandskogar

- Arealen av västlig taiga, blandskog, 9010, ska vara minst 0,5 hektar
- Arealen av västlig taiga, triviallövskog, 9010, eller näringsrik ek eller ek-avenbokskog, 9160, ska vara minst 14 hektar
- Relationen död ved/levande ved ska vara minst 1/5

Skötselåtgärder:

Skötselområde 5a-5e:

Granplanteringar avvecklas för att överföras till lövträdsdominerade skogar eller barrmiljöer med stort lövinslag. Alla befintliga lövträd sparas. En mindre del granar kan sparas i olika delar i skötselområdet.

Skötselområde 5f-5h:

Gran avvecklas.

Skötselområde 5i:

Inkluderas och sköts med tiden tillsammans med skötselområde 4c.

4.6 Skötselområde 6: Våtmarker (21,7 ha)

Beskrivning:

Skötselområde 6a:

Idag utgörs den sänkta sjön Grytsjön av myrmark. Bladvass och en del bredkaveldun växer i ett bälte längst in mot land. Längre ut breder omfattande arealer med starr och tuvull ut sig. Här och var ligger små öar med småbjörk, tall, asp och videbuskar. I sydöstra delen av myrmarken finns ett dike som avleder vatten från Grytsjön och intilliggande skogsmark.

Skötselområde 6b:

I det äldre domänreservatet finns ett i stort sett opåverkat öppet kärr. Kärrets vegetation domineras av flaskstarr, trådstarr, brunven och blååtåtel. Andra vanligt förekommande arter är kråklöver, vattenklöver, sjöfräken, tuvull, topplösa, strandlysing, tranbär och vattenmåra samt i kanterna grenrör, skvattram och bindvide. I kärrets mitt växer även korallrot. Små björkar och tallar växer utspridda i våtmarken.

Bevarandemål:

- Arealen av öppna svagt välvda mossar, fattiga och intermediära kärr och gungflyn, 7140, ska vara minst 21 hektar
- Arter knutna till skötselområdets miljöer ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal

Skötselåtgärder:

Vegetationen får utvecklas fritt utan åtgärder.

4.7 Skötselområde 7: Sjöar (5,2 ha)

Beskrivning:

Detta skötselområde utgörs av den nordvästra delen av Kolsjön.

Bevarandemål:

- Skötselområdet ska utgöras av vattenområden med naturlig vegetation.

Skötselåtgärder:

Inga åtgärder. Inga exploateringsföretag eller andra ingrepp får utföras som påtagligt ändrar hydrologin eller vattenområdets karaktär.

4.8 Skötselområde 8: Vägrenar (ej avgränsade på skötselplankarta)

Beskrivning:

På flera vägrenar finns rester av den flora som tidigare dominerade i områdets ängar och betesmarker. En zon med enstaka grova träd, särskilt ek, och blommande örter, t.ex. ryssgubbe, sötvedel, skogsvicker, vippärt, vingvial, korskovall, rödklint, fyrkantig johannesört och backvicker finns längs sträckor av grusvägen som sträcker sig genom reservatet. Vägkanterna utgör viktiga födosöks- och spridningsområden för områdets insekter. Flera av de äldre träden står idag trängda av yngre löv- och barrträd.

Bevarandemål:

- Arter knutna till skötselområdets miljöer ska leva kvar och helst öka i utbredning och antal. Exempel på sådana arter är sexfläckig, mindre och bredbrämad bastardsvärmare, korskovall, åkervädd, väddklint, solvända och kärringtand

Skötselåtgärder:

Frihugg grova och vidkroniga lövträd samt framtida grova och vidkroniga lövträd i vägkanterna. Bortröjt material tas bort så att inget ris gödslar eller kväver markvegetationen. Bibehåll vägkanterna fria från uppväxande buskar och träd genom kontinuerlig röjning till förmån för blommande örter.

4.9 Skötselområde 9: Friluftsliv

Beskrivning:

Genom naturreservatet sträcker sig en mindre grusväg varifrån stora delar av naturreservatet nås. Från denna väg går ett par mindre, ej underhållna stigar ut i området. I sumpskogarna kan man med lite tur få se järpe. Mindre och större hackspett, spillkråka, gröngöling och ett flertal mesarter förekommer också i området. För den insektsintresserade är ädellövmiljöerna och de rikt blommande vägkanterna intressanta. En varm sommardag flyger många fjärilsarter, bl.a. silverstreckad pärlemorfjäril, aspfjäril, hagtornsfjäril och flera arter bastard-svärmare omkring i dessa miljöer. Naturreservatet är också ett viktigt pedagogiskt område för att förstå tidigare markanvändning.

Bevarandemål:

- En parkeringsplats med utrymme för minst två bilar ska finnas
- En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av reservatet ska finnas
- En väl underhållen informationsskylt med beskrivning av Gryssebo gårds historia ska finnas
- Information om naturreservatet ska finnas på Länsstyrelsens hemsida

Skötselåtgärder:

En parkeringsplats ska iordningställas på plats enligt bilaga 2.1.

Informationsskyltar ska sättas upp på platser enligt bilaga 2.1 och information på Länsstyrelsens hemsida ska göras tillgänglig. Informationsskyltar och information på Länsstyrelsens hemsida ska underhållas och vid behov uppdateras.

5. Bränder och brandbekämpning

Bränder inom naturreservatet ska släckas enligt gällande lagar. Släckningsarbete sker med försiktighet i samråd med reservatsförvaltningen så att naturvärdena (ex. jätteekar) inte skadas.

Åtgärd efter brand:

Framtida skötselåtgärder utreds för varje enskilt område som påverkats av branden.

6. Jakt

Rätten till jakt inskränks inte av reservatsbildningen.

Jaktutövandet får inte ske i strid med reservatsbestämmelser eller skötselplan.

7. Dokumentation och uppföljning

7.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder

Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera var, hur och när åtgärder utförts, vem som utfört åtgärder samt kostnad och finansiering för utförda åtgärder.

Naturvårdsförvaltaren ska följa upp utförda skötselåtgärder vid behov.
Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera var, hur och när uppföljning utförts, vem som utfört uppföljning samt kostnad och finansiering för utförd uppföljning.

7.2 Uppföljning av bevarandemål

Naturvårdsförvaltaren ansvarar för uppföljning av naturreservatets bevarandemål.
Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera var, hur och när uppföljning utförts, vem som utfört uppföljning samt kostnad och finansiering för utförd uppföljning.

8. Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Skötselåtgärd	Var	Vem	Prioritet
Betesdrift	Skötselområde 1	Djurhållare	1
Stängsel- uppsättning	Skötselområde1	Förvaltaren/Djurhållare	1
Gallring	Skötselområde 1	Förvaltaren	1
Röjning	Skötselområde 1, 3, 5	Förvaltaren	1 (område 1) 2 (område 2 och 5)
Hamling	Skötselområde 1	Förvaltaren	2
Friställning av lövträd	Skötselområde 1, 2, 4, 8	Förvaltaren	1 (område 1, 4 och 8) 2 (område 2)
Ringbarkning	Skötselområde 2, 3	Förvaltaren	1
Avveckling av granplantering	Skötselområde 1, 5	Förvaltaren	1 (område 1) 2 (område 5)
Skötsel av kulturhistoriska lämningar	Skötselområde1	Förvaltaren	1
Gränsmarkering	Naturreservatsgräns	Lantmäteriet	1
Parkeringsplats	Se bilaga 2.1	Förvaltaren	1
Informations- tavlor	Vid P-plats, se bilaga 2.1	Förvaltaren	1
Uppföljning av skötselåtgärder	Hela naturreservatet	Förvaltaren	1
Uppföljning av bevarandemål	Berörda naturtyper och arter	Förvaltaren	1

*Prioritet 1 till 3, varav 1 är högst

Bilagor

2.1 Skötselplanskarta

2.2 Skötselplanskarta med ekonomiska kartan som bakgrund

2.3 Vegetationskarta enligt VicNatures indelning

2.4 Vegetationskarta enligt habitatdirektivets indelning